

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อประเมินความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรแก่เกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและปัจจัยทางเศรษฐกิจกับความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรแก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 75.1 เป็นเพศหญิง 54 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 มีอายุ 36-45 และ 46-55 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 อายุต่ำสุด 25 ปี อายุสูงสุด 77 ปี อายุเฉลี่ย 47.81 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 99.1 แต่งงานแล้ว จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 94.9

2. ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-5 คน จำนวน 119 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 54.8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 8 คน เฉลี่ยสมาชิกในครัวเรือน 4.14 มีจำนวนแรงงาน 1-2 คน จำนวน 150 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 69.1 จำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน เฉลี่ยแรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตร 2.42 มีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำกว่า 5 ไร่ จำนวน 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.5 จำนวนพื้นที่ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 56 ไร่ พื้นที่เฉลี่ย 11.44 ไร่ มีรายได้จากการปลูกพืชจำนวน 184 ราย คิดเป็นร้อยละ 42.1

รายได้ต่ำสุด 2,000 บาท รายได้สูงสุด 200,000 บาท รายได้เฉลี่ย 38,127.64 บาท มีทุนไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพเกษตรกรจำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 87.6 เกษตรกรที่มีทุนไม่เพียงพอและยังต้องการกู้เพิ่ม 175 คน คิดเป็นร้อยละ 92.1 เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 วงเงินกู้ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 730,000 บาท เงินกู้เฉลี่ย 51,872.86 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1 ลักษณะการเกษตรส่วนใหญ่ปลูกพืชผสมผสาน จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1

3. ความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัด

พะเยา

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

3.1 ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมแล้วพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อย-ปานกลาง โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ความต้องการการก่อสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการบ่อบาดาลมือโยกในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.51-2.90 และมีความต้องการบ่อน้ำตื้น สระเก็บน้ำเพื่อการเกษตรขนาดเล็กในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.01-2.38 และ 1.93-2.30 ตามลำดับ

ความต้องการการพัฒนาเส้นทางขนส่งผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาถนนลูกรังสายชอย ถนนลูกรังสายหลัก ในระดับน้อย-ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.44-2.82 และ 2.24-2.62 ตามลำดับ

ความต้องการการสาธารณสุขโรค เกษตรกร มีความต้องการไฟฟ้าในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32-3.61 มีความต้องการประปา น้ำดื่ม ในระดับปานกลาง-มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.99-3.33 และ 2.92-3.28 ตามลำดับ และมีความต้องการสาธารณสุขในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.45-2.84

ความต้องการการพัฒนาระบบแปลงเกษตรกรรม เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อย-ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.41-2.78

ความต้องการบุกเบิกพื้นที่ และปรับปรุงระดับพื้นที่ เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อย-ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.32-2.69

3.2 ความต้องการด้านการผลิต

ความต้องการด้านการผลิต โดยรวมแล้วพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลาง โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ความต้องการพืช เกษตรกรมีความต้องการปลูกกล้วย ในระดับ ปานกลาง-มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.05-3.38 มีความต้องการกระท้อน ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.65-3.00 มีความต้องการมะม่วงในระดับ น้อย-ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.50-2.87 มีความต้องการ ลิ้นจี่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.16-2.50 และเกษตรกร ไม่มีความต้องการพืชอื่นๆ เช่น มะขาม ส้มเขียวหวาน มะไฟ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.17-1.40

ความต้องการสัตว์เลี้ยง เกษตรกรมีความต้องการเลี้ยงวัว ไก่ ในระดับปานกลาง-มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.06-3.38 และ 2.99-3.30 ตามลำดับ มีความต้องการหมูในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.09-2.45 และเกษตรกรไม่มีความต้องการสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ เช่น ควาย เป็ด โดยมีค่าเฉลี่ย 1.01-1.13

ความต้องการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42-3.65

ความต้องการแรงงานในการทำการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการเครื่องจักรกลในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.45-3.72 และ ไม่มีความต้องการแรงงานจากสัตว์ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.32-1.56

ความต้องการในการปลูกไม้โตเร็ว ไม้ป่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับน้อย-ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.39-2.76

ความต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนปุ๋ยหมัก เมล็ดพันธุ์ผัก ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.72-3.90 และ 3.40-3.67 ตามลำดับ

ความต้องการเพิ่มพื้นที่ในการทำการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.76-3.13

ความต้องการการปรับปรุงบำรุงดิน เกษตรกรมีความต้องการปุ๋ยคอกในการบำรุงดินในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.53-3.77 และมีความต้องการปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ปุ๋ยชีวภาพ ในระดับปานกลาง-มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.02-3.31 และ 2.97-3.29 ตามลำดับ

ความต้องการแหล่งเงินทุน เกษตรกรมีความต้องการแหล่งเงินทุนจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.85-3.20 และ 2.66-3.03 ตามลำดับ และเกษตรกรไม่มีความต้องการแหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่นๆ เช่น สหกรณ์ และกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.25-1.51 และ 1.21-1.43 ตามลำดับ

3.3 ความต้องการในด้านการจำหน่าย

ความต้องการด้านการจำหน่าย โดยรวมแล้วพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ความต้องการให้หน่วยงานตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.77-3.91

ความต้องการการจัดตั้งกลุ่ม/การรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.68-3.85

ความต้องการการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินในหมู่บ้าน เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.43-3.68

3.4 ความต้องการด้านความรู้และเทคโนโลยี

ความต้องการด้านความรู้และเทคโนโลยี โดยรวมแล้วพบว่า เกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลาง โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ความต้องการความรู้ด้านการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการปลูกพืชในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.45-3.71 มีความต้องการความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ ในระดับปานกลาง-มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.15-3.47 และเกษตรกรไม่มีความต้องการความรู้ด้านอื่น ๆ เช่น การขยายพันธุ์พืช การเพาะเห็ดฟาง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00-1.11

ความต้องการความรู้นอกอาชีพการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตในระดับปานกลาง-มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.11-3.41 มีความต้องการความรู้เรื่องการซ่อมบำรุงเครื่องยนต์เพื่อการเกษตร ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.67-3.04 มีความต้องการความรู้เรื่องการจักสาน ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.12-2.47 และมีความต้องการความรู้เรื่องการทอผ้า ในระดับไม่ต้องการ-น้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 1.60-1.90

ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.43-3.66

ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปราบศัตรูพืช เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.43-3.66

ความต้องการวิธีการที่จะได้มาซึ่งความรู้ เกษตรกรมีความต้องการความรู้จากสื่อโทรทัศน์ ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.51-3.75 มีความต้องการความรู้จากหอกระจายข่าว ในระดับปานกลาง-มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.10-3.39 มีความต้องการความรู้จากสื่อวิทยุ ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.91-3.21 และมีความต้องการความรู้จากหนังสือพิมพ์ ในระดับน้อย-ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.31-2.61

ความต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปช่วยวางแผนในการผลิตทางการเกษตร เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73-3.90

4. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 พบว่า สถานภาพ ความเพียงพอของทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ประเภทของอาชีพเกษตรกร (พืชไร่และพืชสวน) มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านการผลิต

อายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านการจำหน่าย

ส่วนสมมติฐานอื่นๆ คือ เพศ ระดับการศึกษา แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่การถือครองที่ดิน รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

5. ปัญหาและอุปสรรค

พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในเรื่องแหล่งน้ำ ไม่เพียงพอในการทำการเกษตร ขาดแหล่งเงินทุน ดินไม่อุดมสมบูรณ์อาจเป็นเพราะพื้นที่เป็นป่าเสื่อมโทรมที่กรมป่าไม้มอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมาดำเนินการจัดสรรให้กับเกษตรกร โรคแมลง ศัตรูพืชรบกวน ทางคมนาคมไม่สะดวก ขาดปัจจัยการผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่มีไฟฟ้าใช้ในแปลงเกษตรกรรม อาจเป็นเพราะแปลงเกษตรกรรมกับที่อยู่คนละที่กัน จึงทำให้ไฟฟ้าเข้าไม่ถึงแปลงเกษตรกรรมของเกษตรกร

6. ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ คือ ต้องการให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา จัดสรรแหล่งน้ำให้ได้รับอย่างทั่วถึง สนับสนุนปัจจัยการผลิต แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพเกษตร ให้ปรับปรุงเส้นทางคมนาคม จัดฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านการเกษตรและนอการเกษตร เปลี่ยน ส.ป.ก. 4-01 ให้เป็นโฉนด หาดลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ให้เจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยวางแผนการผลิต และให้เจ้าหน้าที่เข้ามาให้คำแนะนำในการปรับปรุงบำรุงดินและนำพืชบำรุงดินมาสนับสนุน

การอภิปรายผล

ความต้องการในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา

จากการประเมินความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการผลิต ด้านการจำหน่าย ด้านความรู้และเทคโนโลยี พบว่า

ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เกษตรกรมีความต้องการไฟฟ้าในพื้นที่ทำเกษตรในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรต้องการที่จะเข้าไปอยู่อาศัยในแปลงเกษตรกรรม เพื่อทำการเกษตรแบบผสมผสาน การเกษตรทฤษฎีใหม่ เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งจำเป็นต้องมีไฟฟ้าใช้

ความต้องการด้านการผลิต เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนปุ๋ยหมัก ต้องการบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก ต้องการเครื่องจักรกล ต้องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ผัก และต้องการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ที่ดินส่วนใหญ่ที่เกษตรกรได้รับจากการปฏิรูปที่ดินนั้นเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่กรมป่าไม้มอบให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินมาจัดสรรให้แก่เกษตรกร ดินจึงไม่ค่อยมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นเหตุให้ผลผลิตออกมาไม่มีคุณภาพ ประกอบกับเกษตรกรมีความยากจน ไม่มีทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต ซึ่งนท (2544) กล่าวว่า เกษตรกรที่ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่สามารถพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นได้ ประกอบกับที่ดินของรัฐที่นำมาปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ดินแปลงใหญ่ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นดินเลว ทำการเกษตรไม่ได้ดี เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบความลำบาก เกษตรกรจึงมีความต้องการการสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในระดับมากเพื่อนำไปปรับปรุงพื้นที่ทำการเกษตรของตนให้ดีขึ้น ผลผลิตจะได้เป็นที่ต้องการของตลาด

ความต้องการด้านการจำหน่าย เกษตรกรมีความต้องการให้หน่วยงานตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร การจัดตั้งกลุ่มการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินในหมู่บ้าน ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรออกมาแล้วจำหน่ายไม่ได้ หรือได้ราคาต่ำ ถูกเอาเปรียบ กดราคาจากพ่อค้าคนกลางมาก ทำให้เกษตรกรขาดทุนในการทำการเกษตร เกษตรกรจึงมีความต้องการการจัดตั้งกลุ่มการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสหกรณ์เพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้ และยังก่อให้เกิดความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเกษตรกรในหมู่บ้านอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราชาบายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2518 ที่กล่าวว่า การจัดระบบการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน รวมกันเป็นสหกรณ์ในเขต

ปฏิรูปที่ดินและเชื่อมโยงไปถึงสหกรณ์ในเมืองใหญ่เพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินธุรกิจเพื่อประโยชน์ของสมาชิกอย่างกว้างขวางโดยแท้จริง

ความต้องการด้านความรู้และเทคโนโลยี เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปช่วยวางแผนการผลิตทางการเกษตร ต้องการความรู้จากสื่อโทรทัศน์ ต้องการความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืช และความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืช ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ที่เกษตรกรทำการเกษตรไม่ประสบผลสำเร็จนั้นอาจเนื่องมาจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรและการคาดการณ์เรื่องตลาดล่วงหน้าได้ ทำให้ผลผลิตออกมาได้ราคาต่ำ อีกทั้งโรคแมลงศัตรูรบกวน ทำให้ผลผลิตเสียหาย เกษตรกรจึงมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและจากสื่อโทรทัศน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้ดีขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางเศรษฐกิจกับความต้องการในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร

จากการตั้งสมมติฐานว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและปัจจัยทางเศรษฐกิจซึ่งประกอบไปด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่การถือครองที่ดิน รายได้ ความเพียงพอของทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประเภทของอาชีพการเกษตร มีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการผลิต ด้านการจำหน่าย ด้านความรู้และเทคโนโลยี ผลการศึกษาพบว่า

1. สถานภาพมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านการผลิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว ซึ่งต้องทำการเกษตรเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวของตนมากกว่าคนที่ยังโสด จึงมีความต้องการการพัฒนาด้านการผลิต
2. อายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านการจำหน่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 47.81 ปี ซึ่งยังมีกำลังพอที่จะทำการเกษตรได้มาก ผลผลิตออกมามาก ต้องมีการตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร
3. ความเพียงพอของทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านการผลิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรมีทุนไม่เพียงพอสำหรับการซื้อปัจจัยการผลิตด้วยตนเองจึงมีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมาสนับสนุนในด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตร (2534) กล่าวว่าระบบสินเชื่อเพื่อการเกษตรในปัจจุบันยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการเงินทุนของเกษตรกรได้เพียงพอ โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยและยากจน

ซึ่งต้องเผชิญกับภาวะความแห้งสูงในอาชีพ นที (2544) กล่าวว่า ปัจจุบันมีกองทุนปฏิรูปที่ดิน และกองทุนที่สนับสนุน ส.ป.ก. แต่ยังไม่สามารถสนับสนุนได้ทั้งหมด

4. ประเภทของของอาชีพเกษตรกร (พืชไร่) มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านการผลิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปลูกพืชไร่ต้องปลูกในพื้นที่มาก ต้องมีการไถดิน เตรียมดินทุกฤดูกาลของการทำการปลูก อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ต้องใช้ปุ๋ยในการทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี และต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีในการปลูกของทุกฤดูกาล จึงมีความต้องการในการพัฒนาด้านการผลิต กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2533) กล่าวว่าเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ขาดการปรับปรุงพันธุ์พืชทำให้ผลผลิตที่ได้รับคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของตลาด จำเป็นต้องมีการพัฒนาพันธุ์พืชให้กระจายอย่างทั่วถึง การขาดแคลนปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชในตลาดท้องถิ่น จึงเป็นเหตุให้จำหน่ายในราคาแพงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

5. ประเภทของของอาชีพเกษตรกร (พืชสวน) มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาด้านการผลิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปลูกพืชสวนต้องมีการเตรียมหลุมปลูก ต้องการน้ำมาก ในการรดต้นพืช ต้องการพันธุ์พืชที่ดี ใช้ปุ๋ยในการบำรุงต้นพืช ผลผลิตจึงจะดี เป็นที่ต้องการของตลาด จึงมีความต้องการในการพัฒนาด้านการผลิต

ส่วนปัจจัยด้านอื่น เช่น เพศ ระดับการศึกษา แรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่การถือครองที่ดิน รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมควรมีการสนับสนุนเงินทุนในการทำการเกษตรให้แก่เกษตรกรและในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ
2. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยาควรมีการจัดทำแผนเพื่อขอสนับสนุนแหล่งน้ำ ถนน และปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้แก่เกษตรกรและจัดสรรให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงกัน
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยาควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่อง การติดตั้งไฟฟ้าในพื้นที่ทำการเกษตร การปรับปรุงบำรุงดิน การอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และอาชีพนอกการเกษตรอื่นๆ ฯลฯ
4. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยาควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดตั้งกลุ่มการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรขึ้นเพื่อหาตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร จะได้มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางที่จะมารับซื้อผลผลิตทางการเกษตร
5. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา ควรเข้าไปให้คำแนะนำ และช่วยเกษตรกรในการวางแผนการผลิตทางการเกษตร เพื่อจะได้คาดการณ์ล่วงหน้าเรื่องตลาดได้

6. หน่วยงานภาครัฐ ควรเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร โดยสื่อโทรทัศน์ให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในเขตปศุรูปที่ดินจังหวัดอื่นๆ ต่อไปเพื่อหาความต้องการของเกษตรกรที่แท้จริงในการพัฒนา
2. ควรศึกษาถึงผลของการพัฒนาที่หน่วยงานของรัฐได้พัฒนาอาชีพเกษตรกรของเกษตรกรตามความต้องการของเกษตรกรแล้ว เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหรือไม่